

IMF Survey

ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΧΩΡΩΝ ΒΑΛΤΙΚΗΣ

Μετά την έντονη ύφεση, σταθεροποίηση στη Λεττονία

IMF Survey online
18 Φεβρουαρίου 2010

Άγκος αγοράς στη Ρίγα, Λεττονία, όπου η διεθνής στήριξη επέτρεψε την αύξηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού για τον μετριασμό του πλήγματος της παγκόσμιας ύφεσης (Φωτογραφία: Newscom)

- Ελπίδες για ανάκαμψη στο τέλος του έτους και το 2011
- Επιβίωση της οικονομίας χάρη στο διεθνές πακέτο στήριξης ύψους 7,5 δισεκατομμυρίων ευρώ
- Καθοριστικής σημασίας για την ανάκαμψη οι εξαγωγές

Με μείωση του ΑΕγχΠ περίπου 18 % το 2009 και ποσοστό ανεργίας άνω του 20 %, η Λεττονία γνώρισε μια από τις βαθύτερες υφέσεις στον κόσμο.

Όμως, ένα πακέτο στήριξης ύψους 7,5 δισεκατομμυρίων ευρώ από τη διεθνή κοινότητα επέτρεψε στη χώρα να αντιμετωπίσει τις πιο δύσκολες ώρες της κρίσης, και το ΔΝΤ προβλέπει τώρα ανάκαμψη στα τέλη του 2010. Στη συνέντευξη που ακολουθεί, ο Mark Griffiths, επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ στη Λεττονία, εξετάζει ποια θα είναι η επόμενη ημέρα σε αυτό το κράτος της Βαλτικής.

IMF Survey online: Έχει περάσει λίγο περισσότερο από ένας χρόνος από τότε που το ΔΝΤ χορήγησε στη Λεττονία ένα επείγον δάνειο. Ποιος υπήρξε ο αντίκτυπος του δανείου;

Griffiths: Σε συνδυασμό με τις έντονες προσπάθειες της κυβέρνησης, το διεθνές πακέτο στήριξης ύψους 7,5 δισεκατομμυρίων ευρώ που συμφωνήθηκε το 2008 υπήρξε καθοριστικής σημασίας για τη σταθεροποίηση της οικονομίας της Λεττονίας. Η συμμετοχή του ΔΝΤ στο πακέτο ανέρχεται σε 1,7 δισεκατομμύριο ευρώ και εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2008. Την εποχή εκείνη, εκταμιεύθηκαν περίπου 600 εκατομμύρια ευρώ, και ακολούθησε άλλη μια εκταμίευση ύψους 200 εκατομμυρίων ευρώ τον Αύγουστο του 2009. Στις 17 Φεβρουαρίου, το διοικητικό συμβούλιο του ΔΝΤ αποφάσισε να διαθέσει άλλα 200 εκατομμύρια ευρώ στη χώρα.

Το πακέτο, το οποίο περιλαμβάνει επίσης συνεισφορές από την Ευρωπαϊκή Ένωση (3,1 δισεκατομμύρια ευρώ), τις Βόρειες χώρες (1,8 δισεκατομμύριο ευρώ), την Παγκόσμια Τράπεζα (400 εκατομμύρια ευρώ), την Τσεχική Δημοκρατία (200 εκατομμύρια ευρώ) και

την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη, την Εσθονία και την Πολωνία (100 εκατομμύρια ευρώ έκαστη), έθεσε τέλος στην εξάντληση των διεθνών αποθεμάτων. Τα συναλλαγματικά αποθέματα της Λεττονίας έχουν αυξηθεί σήμερα σε 4,8 δισεκατομμύρια ευρώ από 3,4 δισεκατομμύρια ευρώ στο αποκορύφωμα της κρίσης τον Νοέμβριο του 2008. Οι πιέσεις στη συναλλαγματική ισοτιμία έχουν κατευνασθεί και τα επιτόκια ημέρας έχουν πέσει από την κορύφωση του 33 % τον περασμένο Ιούνιο σε περίπου 1,3 % σήμερα. Χάρη στο πακέτο, βελτιώθηκε η εμπιστοσύνη της χρηματαγοράς.

IMF Survey online: Πώς χρησιμοποιήθηκαν τα χρήματα;

Griffiths: Μεγάλο μέρος από τα περίπου 3,3 δισεκατομμύρια ευρώ που έχουν εκταμιευθεί έως τώρα από το διεθνές πακέτο στήριξης των 7,5 δισεκατομμυρίων ευρώ χρησιμοποιήθηκε για τη χρηματοδότηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού της Λεττονίας, επιτρέποντας στην κυβέρνηση να πληρώσει τους μισθούς του δημόσιου τομέα και να διατηρήσει τις βασικές δημόσιες υπηρεσίες. Η κυβέρνηση αντιμετώπιζε σοβαρές δυσκολίες δανεισμού από τις αγορές και, χωρίς διεθνή στήριξη, οι δαπάνες της κυβέρνησης θα είχαν απλούστατα καταρρεύσει. Αντ' αυτού, τα δάνεια επέτρεψαν στην κυβέρνηση να έχει ένα έλλειμμα προϋπολογισμού περίπου στο 7 % του ΑΕγχΠ το 2009. Επομένως, ακόμη και αν αυτό δεν έγινε αντιληπτό από εκείνους που έχασαν τις δουλειές τους ή υπέφεραν από τις περικοπές στις δημόσιες υπηρεσίες, το υψηλότερο έλλειμμα συνέβαλε στον μετριασμό του πλήγματος που δέχθηκε η οικονομία από την ύφεση.

Κατ' εξαίρεση, η κυβέρνηση είχε την δυνατότητα να αυξήσει το έλλειμμα σε 13 % του ΑΕγχΠ στο πλαίσιο του υποστηριζόμενου από το ΔΝΤ προγράμματος, αλλά επέλεξε να μην το κάνει, επειδή ήθελε να σημειώσει ταχύτερη πρόοδο όσον αφορά τη δημοσιονομική εξυγίανση και δεν ήθελε να συσσωρεύσει μεγαλύτερο χρέος.

Στο πλαίσιο του διεθνούς πακέτου στήριξης, η Λεττονία επωφελήθηκε επίσης από τη [συμμετοχή](#) της στην [πρωτοβουλία συντονισμού των ευρωπαϊκών τραπεζών](#), με την οποία ξένες τράπεζες δεσμεύθηκαν δημόσια να στηρίζουν τις θυγατρικές τους στη Λεττονία. Αυτές οι δημόσιες εγγυήσεις χαλάρωσαν τις πιέσεις στα συναλλαγματικά αποθέματα και συνέβαλαν στη διατήρηση της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα.

IMF Survey online: Ποιες είναι οι προοπτικές ανάκαμψης;

Griffiths: Η Λεττονία πάσχει από εξαιρετικά σοβαρή συρρίκνωση της οικονομίας, αλλά υπάρχει ελπίδα για ανάκαμψη στα τέλη του έτους και το 2011.

Όταν εξετάζουμε το μέλλον της Λεττονίας, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε το πρόσφατο παρελθόν της. Από το 2000 έως το 2007, η Λεττονία είχε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 9 %, ο οποίος την κατέταξε σε μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες όχι μόνον στην Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως. Στο διάστημα μεταξύ 2005 και 2008, οι μισθοί διπλασιάστηκαν. Μεγάλο μέρος της ζήτησης διοχετεύθηκε σε ακίνητα, προκαλώντας μια φούσκα στις τιμές της κτηματαγοράς. Το 2006 και το 2007, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ξεπέρασε το 20 % του ΑΕγχΠ. Αυτό σήμαινε ότι η Λεττονία δανειζόταν περίπου 20 % του εισοδήματός της από το εξωτερικό. Στα τέλη του 2007, το

εξωτερικό χρέος, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου ήταν χρέος του ιδιωτικού τομέα, είχε ξεπεράσει το 125 % του ΑΕγχΠ.

Όπως γνωρίζουμε τώρα, τίποτε από όλα αυτά δεν επρόκειτο να διαρκέσει. Οι ξένοι έπαυσαν να δανείζουν στη Λεττονία, οι ξένοι καταθέτες απέσυραν τα κεφάλαιά τους και, στα τέλη του 2008, η Λεττονία βρέθηκε αντιμέτωπη με μια βαθιά ύφεση. Επιπλέον, με την παγκόσμια οικονομική κρίση, η κατάσταση μετατράπηκε σε σοβαρή οικονομική κρίση. Η οικονομία της Λεττονίας συρρικνώθηκε κατά 4 % το 2008 και κατά 18 % το 2009. Μεγάλο μέρος της συρρίκνωσης αυτής ήταν μια επώδυνη διόρθωση της φούσκας που είχε διογκωθεί στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας.

IMF Survey online: Από πού θα προκύψουν η ανάπτυξη και οι νέες θέσεις απασχόλησης;

Griffiths: Η εγχώρια ζήτηση είναι πιθανό να παραμείνει περιορισμένη για κάποιο διάστημα. Οι πωλήσεις λιανικής είναι μειωμένες κατά 30 % στο έτος έως τον Δεκέμβριο του 2009, λόγω της αύξησης της ανεργίας και της μείωσης των μισθών. Και, λαμβανομένων υπόψη των υψηλών επιπέδων χρέους και της αναγκαιότητας των τραπεζών να διορθώσουν τον υπερβολικό δανεισμό του παρελθόντος, η πρόσβαση σε πίστωση είναι ακόμη πιο δύσκολη.

Αυτό σημαίνει ότι οι εξαγωγές θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο. Στο σημείο αυτό, πολλά θα εξαρτηθούν από την ευρωστία της παγκόσμιας οικονομίας και του παγκόσμιου εμπορίου, το οποίο φαίνεται να ανακάμπτει. Οι εξαγωγές της Λεττονίας αυξήθηκαν κατά 6 % στο τρίτο τρίμηνο του 2009 και η παραγωγή του κλάδου της μεταποίησης είναι αυξημένη κατά σχεδόν 10 % από τον Φεβρουάριο, με κορυφαία την αύξηση κατά 30 % στα προϊόντα ξυλείας. Επομένως, υπάρχει ελπίδα.

Η κυβέρνηση μπορεί να λάβει περαιτέρω μέτρα για να βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον και να βοηθήσει τις εξαγωγές. Για παράδειγμα, τα κεφάλαια από την Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρότρυνση των επενδύσεων και την αύξηση της παραγωγικότητας, πράγμα που θα τονώσει τις εξαγωγές, την ανάκαμψη και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

IMF Survey online: Έχει αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα;

Griffiths: Η ανταγωνιστικότητα βελτιώθηκε οπωσδήποτε τους τελευταίους μήνες, λόγω της μείωσης των μισθών και των τιμών, αλλά πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη.

Από το 2004, οι μισθοί στον ιδιωτικό τομέα στη Λεττονία αυξήθηκαν κατά σχεδόν 140 % σε σύγκριση με περίπου 75 % στη Λιθουανία και στην Εσθονία και περίπου 12 % στη Γερμανία. Στο ίδιο διάστημα, οι τιμές αυξήθηκαν κατά περισσότερο από 50 % στη Λεττονία σε σύγκριση με 32 % στη Λιθουανία και στην Εσθονία και 10 % στη Γερμανία.

«Η εξερχόμενη μετανάστευση είναι μια βαλβίδα ασφαλείας, η οποία μπορεί να βοηθήσει τη Λεττονία να ξεπεράσει το σοβαρό πρόβλημα ανεργίας.»

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας είναι δύσκολη. Επειδή η στρατηγική της κυβέρνησης είναι να διατηρήσει τη σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία, η οποία είναι προσδεδεμένη στο ευρώ, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τιμών απαιτεί μείωση των μισθών και των τιμών. Ήδη πραγματοποιείται αναπροσαρμογή βασισμένη στους μισθούς. Στο τρίτο τρίμηνο του 2009, οι μισθοί ήταν μειωμένοι κατά 6 % σε σχέση με έναν χρόνο νωρίτερα, και τον Δεκέμβριο οι τιμές καταναλωτή σημείωσαν πτώση κατά 1,4 % σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Από τον Μάρτιο του 2009, η βασισμένη στον δείκτη τιμών καταναλωτή πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία υποτιμήθηκε κατά περίπου 7 %.

Παρά την πρόοδο αυτή, η ανταγωνιστικότητα βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα στα οποία βρισκόταν όταν δρομολογήθηκε το υποστηριζόμενο από το ΔΝΤ πρόγραμμα, επειδή ορισμένοι από τους κύριους εμπορικούς εταίρους της Λεττονίας είδαν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες τους να υποτιμώνται στα τέλη του 2008 και στις αρχές του 2009.

Ο άλλος τρόπος βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας είναι μέσω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και ανάπτυξης της παραγωγικότητας. Υπάρχουν ενδείξεις ότι συμβαίνει κάτι τέτοιο, αλλά οπωσδήποτε ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς.

***IMF Survey online:* Σύμφωνα με πληροφορίες, η εξερχόμενη μετανάστευση έχει αυξηθεί δραματικά και το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό αναχωρεί για τη Μεγάλη Βρετανία και άλλες χώρες. Θα απειλήσει η τάση αυτή την ανάκαμψη;**

Griffiths: Η Λεττονία διαθέτει εργατικό δυναμικό με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και υπάρχουν πολλές φτηνές πτήσεις προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εξερχόμενη μετανάστευση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομία της Λεττονίας, και είναι ένα από τα θέματα στα οποία σκοπεύουμε να επικεντρωθούμε στην επόμενη ετήσια αξιολόγηση της οικονομίας της Λεττονίας από το ΔΝΤ.

Η εξερχόμενη μετανάστευση είναι μια βαλβίδα ασφαλείας, η οποία μπορεί να βοηθήσει τη Λεττονία να ξεπεράσει το σοβαρό πρόβλημα ανεργίας. Όμως, εάν οι επιχειρηματίες και οι εργαζόμενοι με την υψηλότερη εξειδίκευση εγκαταλείπουν μαζικά τη χώρα, η Λεττονία θα χάσει τους ανθρώπους που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν νέες εταιρείες και θέσεις απασχόλησης. Επίσης, μειώνοντας το εργατικό δυναμικό, η εξερχόμενη μετανάστευση θα μειώσει επίσης την παραγωγή στη Λεττονία. Εάν δεν αντισταθμισθεί από σημαντικά εμβάσματα, η εξερχόμενη μετανάστευση θα μειώσει τα έσοδα από φόρους και θα δυσχεράνει τη χρηματοδότηση κρατικών δαπανών, όπως οι συντάξεις.

***IMF Survey online:* Αρχισαν οι τράπεζες να δανείζουν και πάλι τις μικρές επιχειρήσεις και τους καταναλωτές;**

Griffiths: Ένας από τους βασικούς στόχους του προγράμματος είναι η ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ώστε οι τράπεζες να μπορέσουν να δανείσουν και πάλι. Υπάρχουν ανεπίσημα στοιχεία σύμφωνα με τα οποία οι τράπεζες έχουν αρχίσει να αυξάνουν τη χορήγηση δανείων προς εξαγωγικές επιχειρήσεις.

Όμως, ο συνολικός δανεισμός είναι αναμφισβήτητα σε πτώση. Αυτή η πτώση της πίστωσης θα περιορίσει την ανάκαμψη, αλλά είναι αναπόφευκτη συνέπεια της μη βιώσιμης έξαρσης της οικονομικής δραστηριότητας που είχε προηγηθεί. Η πίστωση αυξήθηκε κατά 58 % το 2006 και κατά 34 % το 2007. Αυτό το άλμα στον όγκο του δανεισμού προκάλεσε την αύξηση των τιμών των ακινήτων κατά 75 % από την αρχή του 2006 έως την κορύφωση την άνοιξη του 2007. Αύξησε επίσης την πίστωση σε σχεδόν 90 % του ΑΕγχΠ το 2007.

Το μεγαλύτερο μέρος των δανείων αυτών χρηματοδοτήθηκαν με δανεισμό από το εξωτερικό, όχι οργανικά μέσω τοπικών καταθέσεων. Σε σχέση με το ΑΕγχΠ, το μέγεθος του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα της Λεττονίας υπήρξε το υψηλότερο όχι μόνον σε σύγκριση με εκείνο των τριών χωρών της Βαλτικής αλλά και σε σύγκριση με εκείνο όλων των νέων κρατών μελών της ΕΕ στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Τώρα που η περίοδος της οικονομικής άνθησης έχει παρέλθει, οι ξένοι δεν είναι πλέον διατεθειμένοι να δανείζουν απεριόριστα στις λεττονικές τράπεζες, πράγμα που σημαίνει ότι η χρηματοδοτική βάση για τις εγχώριες ιδιοκτησίας τράπεζες συρρικνώθηκε. Όμως, το ευχάριστο νέο είναι ότι οι μητρικές εταιρείες των τραπεζών ξένων συμφερόντων που είναι εγκαταστημένες στην ΕΕ υποστήριξαν έως τώρα δυναμικά τις λεττονικές θυγατρικές τους μέσω συνεχιζόμενης χρηματοδότησης και επαναλαμβανόμενων ανακεφαλαιοποιήσεων.

Η Επιτροπή Χρηματαγοράς και Κεφαλαιαγοράς ενισχύει την εποπτεία της στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ώστε να βεβαιωθεί ότι οι τράπεζες είναι ισχυρότερες και είναι σε θέση να αρχίσουν και πάλι να δανείζουν. Στο μεταξύ, τα κεφάλαια της ΕΕ καθώς και τα δάνεια της Σκανδιναβικής Τράπεζας Επενδύσεων και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανοικοδόμηση και την Ανάπτυξη μπορούν να βοηθήσουν στην παροχή ορισμένων πόρων στις λεττονικές επιχειρήσεις και τράπεζες.

IMF Survey online: Στο πλαίσιο των προσπαθειών ισοσκελίσης του προϋπολογισμού, πραγματοποιήθηκαν βαθιές περικοπές στον κοινωνικό τομέα. Ποιες ήταν οι συμβουλές του ΔΝΤ προς την κυβέρνηση;

Griffiths: Λόγω της μεγάλης ύφεσης, τα έσοδα από φόρους μειώθηκαν κατά 26 % το 2009. Ακόμη και με δάνεια δισεκατομμυρίων ευρώ με σκοπό τη χρηματοδότηση της μεγάλης αυτής τρύπας, η κατάρρευση των εσόδων δεν άφησε στην Λεττονία άλλη εναλλακτική δυνατότητα από την περικοπή των δαπανών.

Σε συνεργασία με την κυβέρνηση και την Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να βρεθούν τρόποι προστασίας των κοινωνικών δαπανών στο πλαίσιο των πολύ περιορισμένων πιστώσεων του προϋπολογισμού. Οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν στην ενίσχυση του δικτύου προστασίας για εκείνους που χρειάζονται περισσότερο τη βοήθεια. Επιτρέψτε μου να αναφέρω ορισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα μέτρων που θέσπισε η κυβέρνηση στο πλαίσιο του υποστηριζόμενου από το ΔΝΤ προγράμματος:

Η συμμετοχή στα έξοδα του τομέα της υγείας για τους φτωχότερους ανέρχονταν προηγουμένως σε 25 έως 50 % της κανονικής τιμής. Η συμμετοχή αυτή έχει πλέον καταργηθεί πλήρως.

Τα σχέδια περί κατάργησης της προσχολικής εκπαίδευσης για τα παιδιά ηλικίας 5–6 ετών εγκαταλείφθηκαν.

Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα αυξήθηκε από 27 λατ μηνιαίως το 2008 σε 37 λατ από την 1η Ιανουαρίου 2009, και έπειτα σε 40 λατ από την 1η Οκτωβρίου 2009, με ένα νέο υψηλότερο επίπεδο 45 λατ όταν υπάρχουν παιδιά.

Η καταβολή επιδομάτων ανεργίας παρατάθηκε στους 9 μήνες, ακόμη και για εργαζόμενους με σύντομο ιστορικό απασχόλησης.

«Παρότι η υιοθέτηση του ευρώ θα επιφέρει πολλά οφέλη σε σύγκριση με το ισχύον καθεστώς της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας, δεν θα λύσει όλα τα προβλήματα.»

Ένα νέο πρόγραμμα δημόσιων έργων θεσπίστηκε για τα άτομα που δεν είναι επιλέξιμα για ασφάλιση ανεργίας. Μολονότι η αμοιβή είναι σχετικά χαμηλή, μόλις 100 λατ μηνιαίως, ποσό που ανέρχεται σε περίπου 80 % του κατώτατου μισθού, η συμμετοχή υπήρξε εντυπωσιακή: 19.500 άτομα έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα και υποβάλλονται συνεχώς νέες αιτήσεις.

Ως απόκριση στην κρίση, καταβάλαμε ειδικές προσπάθειες για να συμπεριλάβουμε ρυθμίσεις ευελιξίας στο πρόγραμμα, επιτρέποντας την αύξηση των στόχων του ελλείμματος του προϋπολογισμού κατά 1 % του ΑΕγχΠ, εάν η κυβέρνηση επιθυμεί να αυξήσει τις δαπάνες του δικτύου προστασίας.

IMF Survey online: Έχουν καταβληθεί προσπάθειες ώστε να βοηθηθούν οι ιδιώτες να πληρώσουν τα στεγαστικά τους δάνεια;

Griffiths: Η αύξηση της ανεργίας και οι περικοπές των μισθών αύξησαν την αναγκαιότητα να παρασχεθεί βοήθεια στους ιδιώτες ώστε να διατηρήσουν τα σπίτια τους. Η κυβέρνηση ενέκρινε ένα πρόγραμμα το 2009, το οποίο εγγυάται την αποπληρωμή των δανείων, εάν οι τράπεζες συμφωνήσουν στην αναδιάρθρωση των στεγαστικών δανείων. Το πρόγραμμα παγώνει μέρος του δανείου για διάστημα δύο ετών, μειώνει τις μηνιαίες δόσεις του δανείου και διαγράφει μέρος του κεφαλαίου.

Το ΔΝΤ συνεργάστηκε στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την κυβέρνηση και άλλους το 2009, προκειμένου να καταστεί εφικτό το νέο πρόγραμμα. Προκειμένου να εξασφαλίσει ότι θα στοχεύσει εκείνους που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη, η κυβέρνηση προτίθεται να περιορίσει την κάλυψη του προγράμματος στην πρώτη κατοικία ιδιοκτητών με στεγαστικά δάνεια μέγιστου ύψους 100.000 λατ.

Οι ιδιοκτήτες κατοικιών βοηθήθηκαν επίσης από την πτώση των επιτοκίων στα δάνεια που είναι εκπεφρασμένα σε ευρώ. Τα περισσότερα στεγαστικά δάνεια στη Λεττονία είναι

εκπεφρασμένα σε ευρώ, επομένως η διατήρηση της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας βοήθησε επίσης τους ιδιοκτήτες κατοικιών.

Όμως, υπάρχουν αντισταθμίσματα. Τελικά, η κυβέρνηση θα πρέπει να αποφασίσει κατά πόσον το εν λόγω πρόγραμμα αποτελεί την αποδοτικότερη χρήση των λιγοστών πόρων.

***IMF Survey online:* Ο πρόεδρος της Λεττονίας λέει ότι η κυβέρνηση στοχεύει τώρα στην υιοθέτηση του ευρώ έως το 2014. Είναι ορθή αυτή η στρατηγική; Είναι ρεαλιστική;**

Griffiths: Συμφωνώ απολύτως με τον πρόεδρο Zatlers ότι ο στόχος υιοθέτησης του ευρώ έως το 2014 είναι μια ορθή στρατηγική. Με την αντικατάσταση της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας από το ευρώ, η κερδοσκοπία σχετικά με τη συναλλαγματική ισοτιμία θα σταματήσει για πάντα, και τα επιτόκια θα πέσουν στα επίπεδα της ευρωζώνης.

Για να μπορέσει να υιοθετήσει το ευρώ έως το 2014, η Λεττονία πρέπει να επιτύχει τα κριτήρια του Μάαστριχτ έως το 2012. Η πιο δύσκολη πρόκληση θα είναι η μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού σε ποσοστό κάτω του 3 % του ΑΕγχΠ και στη συνέχεια η διατήρησή του εντός αυτού του ανώτατου ορίου στο μέλλον.

Παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση έχει σημειώσει μεγάλη πρόοδο, η καλύτερη εκτίμησή μας τώρα είναι ότι, κατά την περίοδο 2011–12, θα απαιτηθούν άλλα 800 έως 900 εκατομμύρια λατ –περίπου 7 % του ΑΕγχΠ– σε αυξήσεις φόρων ή περικοπές κρατικών δαπανών. Το ποσό αυτό είναι πολύ μεγάλο, ιδίως για μια οικονομία που ταλανίζεται από την ύφεση. Όμως, η Λεττονία έχει ήδη υλοποιήσει προσαρμογή περίπου 10 % του ΑΕγχΠ το 2009, συμπεριλαμβανομένου του πρόσφατα εγκριθέντος προϋπολογισμού για το 2010. Το έργο της θα γίνει λίγο ευκολότερο μόλις η οικονομία αρχίσει να αναπτύσσεται και πάλι.

Παρότι η υιοθέτηση του ευρώ θα επιφέρει πολλά οφέλη σε σύγκριση με το ισχύον καθεστώς της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας, δεν θα λύσει όλα τα προβλήματα. Εάν η Λεττονία γίνει μέλος της ευρωζώνης, θα χρειασθεί συνεχή δημοσιονομική πειθαρχία. Θα πρέπει επίσης να εργασθεί σκληρά για να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της.

***IMF Survey online:* Για πόσο καιρό ακόμη θα συνεχισθεί η παρέμβαση του ΔΝΤ στη Λεττονία;**

Griffiths: Η παρέμβασή μας στη Λεττονία θα συνεχισθεί για όσο διάστημα η κυβέρνηση χρειάζεται τη βοήθειά μας. Έχουμε ήδη συζητήσει το θέμα αυτό με την κυβέρνηση και έχουμε συμφωνήσει να παρατείνουμε το τρέχον πρόγραμμα έως το τέλος του 2011. Αυτό θα μας επιτρέψει να εξαπλώσουμε την οικονομική μας στήριξη σε μεγαλύτερη περίοδο. Σημαίνει επίσης ότι το πρόγραμμα θα πρέπει να υφίσταται ακόμη όταν η κυβέρνηση θα καταρτίσει τον προϋπολογισμό της για το 2012, ο οποίος θα είναι κρίσιμος για την εκπλήρωση των κριτηρίων του Μάαστριχτ για την υιοθέτηση του ευρώ.